

06.03.1945

Formarea guvernului Petru Groza și începutul comunizării României

În istoriografia contemporană a devenit clasică etapizarea formulată de istoricul britanic Hugh Seton-Watson, potrivit căreia impunerea de către Uniunea Sovietică a unor regimuri de tip comunist în Europa Răsăriteană s-a realizat prin trecerea succesivă de la guverne reprezentând coalitii reale, la coalitii fictive și apoi la guverne monoculare comuniste („regimuri monolitice”). Această evoluție a depins de avansul în teren al Armatei Roșii și de înțelegerile realizate periodic între conducătorii celor trei Mari Puteri Aliate.

România s-a conformat și ea acestui model.

Primele guverne instituite după 23 august 1944, care includeau și reprezentanții P.C.R. – respectiv cele două cabinete conduse de gen. C. Sănătescu și guvernul condus de gen. N. Rădescu –, au reprezentat niște coalitii reale, în ciuda faptului că pe parcurs comuniștii și-au întărit pozițiile deținute.

Corelarea cu evoluția negocierilor dintre Marile Puteri este demonstrată de faptul că la numai o zi (18 octombrie) de la încheierea vizitei lui Churchill în U.R.S.S. – în timpul căreia s-a încheiat acordul de procentaj cu Stalin – reprezentanții Frontului Național Democrat (comuniștii și social-democrații) și-au dat demisia din guvern, în scopul provocării unei crize politice care să le permită ulterior sporirea ponderii ministeriale. Ca urmare, la 4 noiembrie 1944 s-a constituit al doilea cabinet Sănătescu, în care reprezentanții F.N.D. obțineau vicepreședinția guvernului, o treime din ministere și trei subsecretariate de stat.

Pentru Moscova nu a fost însă o soluție mulțumitoare, deoarece partidele istorice, împreună cu reprezentanții armatei, dețineau în continuare majoritatea în guvernul român (24 de ministere din 34). Presiunile au fost reluate, în acest sens fiind trimis la București A.I. Vâșinski, prim-loctinitor al lui Viaceslav Molotov și, totodată, împuternicit al guvernului sovietic pentru activitatea Comisiei Aliate de Control din România. Pretextul sosirii sale în România îl constituia neîndeplinirea de către guvernul român a obligațiilor ce-i reveneau prin Convenția de Armistițiu (în special, lipsa măsurilor pentru aducerea în justiție a criminalilor de război și întârzierea epurării administrației de stat). De asemenea, Vâșinski a folosit și alte instrumente de presiune asupra autorităților române, precum amânarea retrocedării Transilvaniei de Nord către România. A.I. Lavrentiev, comisarul poporului pentru Afaceri Străine al R.S.F.S. Ruse, scria în acest sens într-un memoriu adresat lui Vâșinski: „Problema transiterii Transilvaniei de Nord trebuie să devină o importantă pârgă de influență asupra guvernului român nu

ROMÂNIA > CHAPTER 19 > page 1 / 4 > 1945 06 March Formarea guvernului Petru Groza și începutul comunizării României

numai la capitolul îndeplinirii obligațiilor economice prevăzute prin Convenția de Armistițiu, dar și la cel al politicii sale interne și externe.”

La capătul vizitei lui Vâșinski, România era nevoită să instaureze la 6 decembrie 1944 un nou guvern, condus de gen. Rădescu, și să-și retragă administrația abia instalată în Nordul Transilvaniei. Succesul Moscovei nu era însă deplin. Principalele ministere vizate de reprezentanții F.N.D. (Internele și Războiul) nu fuseseră obținute nici acum, iar generalul Rădescu se arăta chiar mai hotărât decât predecesorul său în păstrarea ordinii și a democrației în țară.

Incertitudinea provocată de modul în care aveau să decurgă discuțiile la Conferința de la Ialta (programată pentru 4-11 februarie 1945) i-a determinat pe sovietici să reducă pentru o perioadă presiunile în România. Ele au fost reluate însă cu și mai multă forță după întâlnirea celor “Trei Mari”, din Crimeea.

Încă o dată a fost trimis în misiune la București A.I. Vâșinski, de această dată pretextul fiind ordinul dat de gen. Rădescu de a se trage în manifestații F.N.D. (în realitate, fusese vorba de o provocare bine organizată de comuniștii români și de sovietici).

Potrivit lui C. Vișoianu, martor la întrevederea din 27 februarie 1945 dintre regele Mihai I și Vâșinski, cel din urmă l-a somat pe suveran cu două cerințe ultimative ale Moscovei: „[...] demiterea guvernului Rădescu și crearea unui guvern compus din reprezentanții partidelor democratice (adică ai F.N.D. – n.a.) și din persoane fără apartenență politică.” Și a încheiat: „Asta e tot! Aștept știrea demiterii generalului Rădescu! Apoi a plecat trântind ușa, cu atâta forță încât tencuiala din jurul ei s-a crăpat”.

Regele a cedat în cele din urmă, mai ales că sovieticii promisese și restituirea Transilvaniei de Nord și o atenuare a poverii economice prevăzute în Convenția de Armistițiu. La 6 martie 1945 a fost instaurat un guvern condus de dr. Petru Groza. Deși se prezenta ca un guvern “de largă concentrare democratică”, în spiritual “Declarației” de la Ialta, în realitate era format doar din partide și organizații aliate ale P.C.R. și din “tovarăși de drum”, precum disidența P.N.L. condusă de Gheorghe Tătărescu.

Conducerea guvernului de către Petru Groza, liderul Frontului Plugarilor, și deținerea portofoliului Externelor de către un fost prim-ministru liberal de dinainte de război, Gh. Tătărescu, reprezentau doar o cosmetizare în fața aliaților occidentali, o punere în scenă a unei “coaliții fictive”, potrivit formulei folosite de Seton-Watson. În realitate, guvernul era controlat de comuniști și acționa la indicațiile Moscovei.

Programul noului guvern avea în vedere, printre altele: prietenia cea mai sinceră și colaborarea cu URSS; aplicarea cu consecvență a prevederilor Convenției de Armistițiu; înlăptuirea unei radicale reforme agrare; susținerea prin toate eforturile a participării României în războiul antihitlerist; eliminarea din viața politică a colaboraționiștilor „fasciști, legionari, hitleriști”; pedepsirea exemplară a „criminalilor de război” etc. Cel puțin, ultimele idei din acest program guvernamental, aplicate sub pretextul defascizării țării, au permis guvernului Groza întreprinderea unor acțiuni abuzive împotriva adversarilor politici, în primul rând a liderilor partidelor burgheze, democratice.

Una dintre modalitățile avute în vedere de Moscova pentru întărirea pozițiilor guvernului Groza a constat în restabilirea administrației românești în Nordul Transilvaniei, la 9 martie 1945, marcată printr-o celebrare simbolică desfășurată la Cluj, la care au fost invitați să participe și A.I. Vâșinski și membrii

Comisiei Aliate (Sovietice) de Control.

De asemenea, o altă măsură menită să aducă o mare popularitate guvernului a fost decretarea unei noi reforme agrare, la 23 martie 1945, prin care au fost expropriate circa 1,1 milioane ha, trecute în proprietatea a 800.000 de familii, dintre care 400.000 de familii de țărani fără pământ.

Un obstacol neprevăzut l-a constituit „greva regală”, formă de protest prin care suveranul român a refuzat să contrasemneze decretele-legi adoptate de guvern. Decizia regelui se baza pe faptul că, în urma Conferinței de la Potsdam (17 iulie – 2 august 1945), cele trei mari puteri își exprimaseră hotărârea de a purta tratative de pace cu foștii aliați ai Germaniei doar dacă aveau „guverne democratice recunoscute”. S.U.A. și Marea Britanie refuzau să recunoască însă guvernul Groza, considerând că acesta nu reunește toate forțele democratice din țară.

Grație sprijinului ferm oferit de sovietici, guvernul Groza a reușit să depășească această criză, în timp ce regele Mihai a fost abandonat treptat de anglo-americieni. Acest lucru s-a văzut la conferința de la Moscova a miniștrilor de externe ai celor trei Mari Puteri Aliate, din decembrie 1945, unde a fost adoptată o soluție de față pentru deblocarea situației din România: cooptarea în guvernul Groza a câte unui reprezentant al P.N.Ț. și P.N.L., ca miniștri fără portofoliu și organizarea în cel mai scurt timp de alegeri parlamentare democratice. Astfel „cosmetizat”, guvernul Groza a fost recunoscut, la 5 februarie 1946, de S.U.A. și Marea Britanie, iar speranțele instaurării unui guvern cu adevărat reprezentativ, care să organizeze niște alegeri parlamentare corecte, s-au năruit.

Rezultatele scrutinului electoral din 19 noiembrie 1946 au fost fraudate, astfel încât alianța condusă de comuniști (Blocul Partidelor Democratice) a obținut 79,86% din voturi și 378 din cele 414 locuri din parlament. P.N.Ț. a obținut 33 de mandate de deputat, iar P.N.L. 3 mandate. Rezultatele reale nu sunt cunoscute, dar există destule dovezi despre falsificarea acestora.

Pe măsură ce controlul partidului comunist asupra instituțiilor statului se întărea, din punct de vedere economic erau luate măsuri de etatizare sau care vizau slăbirea puterii economice a burgheziei: înființarea așa-numitelor oficii industriale; etatizarea Băncii Naționale (decembrie 1946), stabilizarea monetară (august 1947). Din 1945 a început crearea de societăți mixte româno-sovietice (sovromuri), prin intermediul cărora principalele ramuri ale economiei românești erau puse sub control sovietic.

În contextul ruperii „Marii Alianțe” și izbucnirii Războiului Rece, în cursul anului 1947, Stalin a considerat că păstrarea aparențelor de democrație în țările aflate sub controlul Moscovei nu mai era necesară.

Prin urmare, asemeni celorlalte state din zonă, România, va intra pe un drum accelerat spre un regim monolitic de tip stalinist: opoziția politică va fi desființată, iar principalii săi lideri – arestați și condamnați; ultimii „tovarăși de drum” – reprezentanții PNL Gh. Tătărescu – vor fi eliminați din guvern și din parlament (noiembrie 1947); regele Mihai va fi forțat să abdice, monarhia va fi abolită și proclamată Republica Populară (la 30 decembrie 1947). Va urma adoptarea unei Constituții de tip sovietic (13 aprilie 1948), declanșarea procesului de naționalizare (iunie 1948), apoi a colectivizării (martie 1949). Petru Groza va rămâne în fruntea guvernului până în iunie 1952.

PhD Ana-Maria Cătănuș

ROMÂNIA > CHAPTER 19 > page 3 / 4 > 1945 06 March Formarea guvernului Petru Groza și începutul comunizării României

Copyright by the Institute of European Network Remembrance and Solidarity in Warsaw, 2016. The article can be downloaded and printed in unchanged version (indicating source of the article) - only for the educational and not-for-profit purposes.

 REȚEAUA EUROPEANĂ
MEMORIE ȘI SOLIDARITATE

References:
Bibliography:

Ion Bucur, Lupta pentru putere. Instaurarea regimului comunist în România, 1944-1947, Editura Universității din București, 2010; Dan Cătănuș, Tot mai departe de Moscova... Politica externă a României în contextul conflictului sovieto-chinez, 1956-1965, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2011; Gh. Gheorghiu-Dej la Stalin. Stenograme, note de convorbire, memorii, 1944-1952, editori Dan Cătănuș, Vasile Buga, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2012; Florin Constantiniu, O istorie sinceră a poporului român, ediția a IV-a revăzută și adăugită, Univers Enciclopedic, București, 2008; Misiunile lui A.I. Vâșinski în România (Din istoria relațiilor româno-sovietice, 1944-1946). Documente secrete, editori Radu Ciuceanu (resp.), Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Vitalie Văratcă, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 1997; Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, Istoria Românilor în secolul XX, 1918-1948, Paideia, București, 1999; Hugh Seton-Watson, The Pattern of Communist Revolution. A Historical Analysis, Methuen and Co. Ltd., London, 1960.